

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

STATENS SKOLEBIBLIOTEKUM
Kongevej 15
København V.

PROGRAMMA,

QVO AD AUDIENDUM

EXAMEN PUBLICUM ET
ANNIVERSARIUM,

IN

SCHOLA METROPOLITANA

XIV CALENDARUM OCTOBRIS

HABENDUM,

HUMANIORUM ARTIUM FAUTORES ET AMATORES

OFFICIOCISSIME INVITAT

M. NICOLAUS LANG NISSEN,

PROFESSOR & RECTOR SCHOLAE.

Memorabilia quaedam ad res scholasticas, in primis scholæ hauniensis,
pertinentia ex tabulario scholæ transscripta sunt. Fasciculus secundus.

H A V N I A E 1815.

Typis Directoris JOH. FRID. SCHULTZII,

Aulae et Universitatis Typographi.

Statens pædagogiske Studiesamling
København V.

Persecutus hac saltem scribendi occasione, quæ memorabilia ad res scholasticas pertinentia ex veteri scholæ libro typis edendi consilium cepi, quorumque in programme anni 1813 primum fasciculum publici juris feci, haud inutile quid facturum me ratus sum, si eorum, quæ in illo libro, ex quo et prius divulgata transscripsi et jam divulganda exscripturus sum, continentur, indicem aliquem cum lectoribus communicare ante studeam. Cum enim non nisi pauca supersint, quæ scriptionibus istiusmodi inserere mihi lubeat, cætera vero sint talia, quæ cognoscere non nullius, antiquitatis studiosi, intersit, talibus equidem lectoribus ita consulendum duxi, ut, quid scitu dignum in se habeat codex, de quo dixi, id eos non lateat. Continet vero liber noster, cujus et titulum et ætatem antea dedimus, hæc: 1) Seriem Rectorum scholæ Hauniensis ab anno 1546, fol. 2 b et 3 a;*) 2) Juramentum Collegarum scholæ, fol. 3 b;***) 3) Legum universalium omnibus Collegis scholæ constitutarum partem extremam, fol. 5; 4) Leges singulares infimæ Classis Informatiori

*) Vid. Progr. anni 1813 pag. 5.

**) Lib. cit. pag. 7.

scriptas, fol. 7 b; *) 5) Tabulam redituum et emolumentorum Præceptorum scholæ, ut erant anno 1666; fol. 13 a; 6) Scholæ Beneficia: in quibus a) parochias, Discipulis adscriptas, fol. 16 b; b) Victum gratuitum Discipulorum in Communitate, fol. 17 a; c) Distributionem pecuniæ iisdem quovis die Saturni, fol. 18 a; d) item vestium, fol. 18 b; e) item calceorum et indusiorum, fol. 19 a; f) frumentum stipendiarium diaconis locum incolentibus imperatum, fol. 19 b. 7) mercedem funeribus humanis constitutam, fol. 19 b; 8) Cantoris reditus et partes, fol. 20 a; 9) pacificationem scholæ cum symphonico publico, fol. 21 a; 10) nuptialem mercedem, fol. 22 a; 11) Frid. III. litteras ad archiepiscopum Dr. Svaningium de Cantoris provinciâ et obedientia erga Rectorem scholæ, fol. 22 b; 12) De Bassisto conducendo pro victu in Communitate dato, eod fol.; 13) Constitutiones de Uniformitate scholarum et disciplina religiose servanda, fol. 23 a.; 14) Singularum in scholis majoribus classium metas, **) fol. 27 a; 15) res actas inter Rectorem Hilarium et Collegas Ao. 1667 de Beneficiis argenti et panis, post obsessam urbem pauperibus discipulis a Rectore suppeditatis, fol. 29 a; 16) Indicem habitationum et conclavium Rectoris an. 1646, fol. 45 a; 17) de Domo Rectoris per G. Hilarium in melius mutata, fol. 46 a; 18) mutationes scholæ ipsius per eandem factas, fol. 48 a; 19) Reditus Rectoris, Collegarum et scholæ cura ejusdem auctos, fol. 48 b; 20) Quæ memorabilia Rectore G. Hilario in rebus imperii scholæque evenerint, fol. 50 a; 21)

*) Lib. cit. p. 19-22.

**) Quæ sub hoc numero commemorantur metæ, ut et quæ res sub primis 4 numeris continentur, lingua latina scriptas habet liber noster; cætera sermone vernacula enarrata sunt.

Relationem de beneficiis scholæ ab an. 1652 ad an. 1666 imminutis, fol. 54 a; 22) Senatus consultum Professorum de Deposituris, fol. 58 a; 23) Pactionem Archiepiscopi Dr. Svaningii cum Universitate de Diaconatu Taarnbyensi, fol. 59 a; 24) Rescripta, litteras et fundationes ad Scholam pertinentia, fol. 79 a; 25) Indicem librorum præsertim Musicorum a G. Hilario successori suo traditorum, fol. 94 a; 26) Litteras regias, Rectore G. Hilario, ad scholæ jura et beneficia confirmanda datas; fol. 96 a.

Ex quibus rebus jam quinto loco exscribere placet Classium Metas, quales tunc temporis scholis majoribus erant constitutæ. Est vero in Nyerupii nostri accurata et copiosa latinarum scholarum Historia *) hujusmodi metarum scholasticarum descriptio ad annum 1656 pertinens, quæ haud pauca habet, in quibus cum nostra descriptione consentit, non nulla vero etiam, in quibus ab ea discedit. Quam vero et consensionem et discrepantiam comparando observare, harum rerum peritos rerumque scholasticarum amantes haud, credo, poenitebit. Quod attinet ad libros in scholis tunc usitatos, præter pauca, quæ in notis descriptioni ipsi subjectis monui, hoc unum hic observare liceat, me de *Centuriis Seidelii*, ut vocantur, suspensum hæreræ, nec, quoniam fuerit hic liber, ne Nyerupio quidem illo consulto, rescire pro certo potuisse. Cum autem in metis supremæ Classis locum habeant, nec librum alium aliquem ad discendam linguam Hebræam commemorari legamus, haud indignum videtur, quod animadvertamus, in scriptis Casp. *Seidelii* a Jöcherö recensis duo laudari huc pertinentia, scilicet a) Portulam grammaticam ad linguam sanctam, e scriptis M. Trostii

D 2

*) Nyerup Danm. og Norges Statshistorie, Vol. 3. p. 124.

fabricatam, Hamb. 1637. 4. et b) Tres manipulos lingvæ sanctæ, α. Compendium gramm. brevissimum e M. Trostii Grammatica Hebræa generali desumptum, β. sententias tum biblicas tum rhabbinicas serie alphabetica in 3 classes distributas, γ. carmen morale. Hamb. 1638. 4., quorum librorum hunc vel illum (æquidem priorem intelligi malo) ad lingvam Hebræam in scholis docendam adhibitum, eundem vero ob aliquam causam, jam ignotam, in vulgari sermone Centuriarum appellatione designatum fuisse, suspicari licet. En vero ipsam Metarum descriptionem ex libro nostro depictam.

V.

Singularum in Scholis majoribus Classium metæ 1666.

Pueris *primæ* Scholarum majorum classis hæ metæ sunt propositæ. 1) Catecheseos Christianæ capita una cum explicatione vernacula, usque ad tabulam Oeconomicam, teneant. 2) Lecturam Danicam et Latinam distinctam sciunt. 3) Literarum qualemcunque picturam nosse debent. 4) Paradigmata Declinationum et Conjugationum, cum aliarum vocum regularium inflexionibus, teneant. 5) Vocabula Donato adjuncta cognoscant. Hæc ubi præstare poterunt, ex consilio Rectoris et ipsius adhibito examine in classem secundam transferendi sunt.

Metæ itaque pueris *secundæ* classis hæ sint propositæ. 1) Catechesia Lutheri danicam totam memoriter teneant. 2) Præcepta minima Etymologis et Syntaxeos Latine memoris infixa habeant. 3) *Nomenclatoris* *) minimi libros 2 priores cum verbis Donato adjunctis sciunt. 4) Vestibulum *Comenii* **) memoriter norint. 5) Latine scribere iaceperint. 6) Literas mediocriter sciunt for-

*) Sine dubio J. St. *Stephanii* Nomenclator lat. danicus in usum scholarum.

**) Titulus plenus libri est: J. A. *Comenii* vestibulum ante auream lingvarum germanicæ cum versione danica E. O. Marslovii. Accedunt quædam Orthographiæ danicæ observationes. Havn, 1633. 8.

mare et pingere. Hæc assecuti digni judicabuntur a Rectore, qui in tertiam classem transferendi sint.

Metæ pueris *tertiæ* classis propositæ hæ sunt. 1) Catechesin Lutheri danicam totam et Latinam usque ad tabulam Oeconomicam memoriter scient. 2) Præcepta Grammaticæ minimæ plane norint. 3) Nomenclatorem minimum cum appendice memoriæ infixum habeant. 4) *Colloquia* *) et disticha *Catonis* **) teneant. 5) Latine memoriter scribere scient juxta Præcepta Grammaticæ huic classi constitutæ. Hæc qui præstiterint, in quartam classem sunt invhendi.

Metæ pueris *quartæ* classis hæ sint propositæ: Sciant memoriter 1) Catechesin Lutheri Latino-danicam totam cum Decalogo e Catechesi integra. 2) Præcepta minora Grammaticæ Latinæ. 3) Nomenclatoris min. lib. 2. priores. 4) Colloquiorum minorum lib. 2. priores, et fabulas *Æsopi* ***) intelligant. 5) Numeros nominare et addere norint. 6) In exercitio stili hunc fecerint progressum, ut sine magnis vitis Grammaticis Latine scribant. His instructus puer Rectoris consilio in quintam ascendat.

Metæ *quintæ* classis Discipulis præscriptæ hæ sunt: Teneant 1) præter Catechesin Lutheri Decalogum et Symbolum Apostolicum ex integra. 2) Præcepta minora Grammat. Lat. et Prosodiæ. 3) Nomenclatorem minorem cum appendice. 4) Colloquia min., *Epistolarum* ****) lib. 1, titulos priores *Civilitatis*, *****) et selectiorum *Ponticorum* *****) libr. 1. intelligant. 5) Numerare, addere et subtrahere norint. 6) Literas Græcas legere et pingere et nomina simplicia inflectere scient. 7) Emendate scribere Latine scient, ita ut præcepta Grammaticæ (o: non) violant. His instructus adolescens locum merito obtinebit in sexta.

Metæ classis *sextæ* Discipulis hæ sint propositæ. Sciant memoriter 1) Catechesin integram usque ad Qvæstiones. 2) Præcepta majora Grammaticæ et

*) *Stephanii*, vid. Nyerupii lib. c. pag. 124.

**) Dion. *Catonis* Præcepta seu disticha moralia, lat. et dan. Havn. 1657. 8.

***) Latinas ex versione Camerarii, vid. Nyerup l. c. pag. 125.

****) Ciceronis.

*****) Est sine dubio Civilitas morum Erasmi, vid. Nyerup l. c. p. 125.

*****) *Ovidii*.

Prosodiæ. 3) Nomenclatorem maj. cum appendice minoris. 4) Declinationes et Conjugationes Græcas vocum analogarum. 5) Definitiones figurarum dictionis et troporum. 6) Quatuor Arithmeticæ species norint. 7) Intelligent Latinos Auctores supra nominatos et Præceptorum suorum usum in iis monstrent. 8) Emendate loqui et scribere Latine sciant ita, ut ad elegantiam quoque hinc incedere incipiant. Qui hæc præstare poterit, a Rectore in septimam classem transferendus est.

Metæ septimæ classis hæc sint propositæ. Teneant memoriter exactissime 1) Catechesin integram. 2) Præcepta maj. Grammat. Lat. 3) Nomenclatorem majorem cum appendice. 4) Præcepta *part. com. Log.* *) 5) Definitiones et divisiones Figurarum et Sententiæ, Troporum, Generum, Causarum et partium Orationis Rhetoricæ. 6) Auctores sibi expositos intelligant et Præceptorum usum in iis monstrent. 7) Vocum Græcarum quoad totam Etymologiam rationem reddant. 8) Præter Arithmet. quatuor species regulam Proportionum utramque norint. 9) Legere et pingere utcumque literas Ebræas sciant. 10) Emendate Latine scribant ad imitationem propositorum ipsis Auctorum. Hæc ubi attigerint metas, fiet, ut in classem octavam seu supremam transferantur.

Metæ supremæ classis Discipulis hæc sint propositæ. Sciant memoriter 1) Catechesin integram cum Confirmationibus Græcis N. T. 2) Præcepta Grammat. Lat. cum Elegantis. 3) Præcepta Log. Bartholini et Rhetoricæ *Resenii*. **) 4) Selectiores Horatii odas. 5) Præcipua moralia ex Orationibus Isocratis ad Nicoclem et Nicocle. 6) Centurias Seidelii. 7) Quatuor Arith. species in integris et fractis cum Regulis sex vulgaribus et extractione Radicis quadratæ norint. 8) Explicent grammaticæ, logicæ et rhetoricæ Orationes Livianas, Ciceronianas &c. huic classi propositas, item Virgilio Æneidos lib. 2 priores et selectas Horatii odas, cum arte poetica. 9) Intelligent Xenophontis *νόος παιδείας* lib. 1, Isocratis Orationes *ad Nicoclem* ***) et *Niocolem*, ****) Evangelium Lucæ et Acta, Pythagoræ carmina, Hesiodi *ἔργα* et facilliora in Homeri Iliados primo, et rationem reddant e præceptis Grammaticæ Græcæ. 10) Scribant Latine juxta

*) i. e. Partis communis Logicæ *Bartholini*, cujus habemus Logicam minorem. Havn. 1625. 8. cf. Metas supr. cl.

**) *Resenii* præceptiones Rhetoricæ. Havn. 1632. 8. Aucta ab *Hilarip* 1643. 8.

***) Oratio sec. ad *Niocolem* de regno, præcepta administrandæ reipublicæ complectitur.

****) Isocratis oratio tertia, *Niocoles*, civium erga reges munus describit.

indolem Lingvæ, quæ in Auctoribus purioris Latinitatis observatur. Has metas qui contigerit, justam studiorum maturitatem, quæ in Scholis et Gymnasiis requiritur, consecutus, censebitur dignus, cum a Rectore ætatis legitimæ vitæque innocenter aciæ testimonium impetraverit, qui civitate Academica donetur. Quos vero Academici Professores judicaverint laudabiliter præ suis Condiscipulis profecisse, tam in stilo Latino et Græco libero et ligato, quam in initiis Matheseos et reliquæ Philosophiæ atque lingvæ Hebrææ, quosque præterea Rectoris testimonium præcipue commendarit a singulari modestia, diligentia et obedientia in Schola præstita, ii in prima classe eorum, qui Civitate Academica donabuntur, collocentur; et eorum singuli binive e singulis Scholis pro Scholæ amplitudine statim consequantur victum gratuitum in communitate Regia.

Quas porro sexto loco exscribendas duximus leges universales omnibus scholæ Collegis constitutas, seu potius extremam solummodo istarum legum partem, quam solam continet jam codex noster, has, etsi integræ nequeant cum lectoribus amplius communicari, (periisse enim cum folio quarto priores quinque numeros cum sexti initio doluimus ante*) et adhuc dolemus) haud tamen ingratas legentibus esse futuras confido. Sive enim ipsum Collegarum munus spectamus in cantu sacro dirigendo tunc temporis non minus quam in litteris docendis occupatum, Discipulorumve officia, quæ non modo ad diligentiam in litteris lingvisque discendis sed etiam ad assiduitatem in Musica choralis exercenda præstandam pertinebant, sive eam curam respicimus, qua discipuli cum e schola ad templum prodeuntes, tum inde ad scholam regredientes, modestiam ordinemque observare tenebantur, tam multa iusunt hisce reliquiis ad priorum illorum temporum indolem cognoscen-

*) Vid. Progr. anni 1813 pag. 19.

dam, ut multo equidem emerem, si deperdita restitui possint. Post multam vero longamque operam frustra impensam quærendo, an forte integrum harum legum exemplum in aliquo publicorum tabulariorum exstaret, hæc sola jam spes superest, ut, cum typis eas vulgaverim, cognoscam, an alicubi aliusve scholæ in tabulario tale exemplar, ex quo suppleri, quæ desint, queant, servetur. Quod si fuerit, ut significare mihi benigne velit lector, etiam atque etiam rogatur. Leges vero ipsas, quæ supersunt, a fine numeri sexti hisce verbis exsignatas continet vetus liber.

VI.

Leges universales Collegis scholæ constitutæ.

Templorum D. Virginis, S. Spiritus et D. Nicolai Diaconi Collegæ seu Cantores Psalmodyiam suo singuli in templo moderabuntur, adeoque singulis concionibus, matutinis, antemeridianis, pomeridianis, ordinariis atque extraordinariis, ipsimet interesse omnino tenebuntur, omniaque quoad sacros hymnos emodulandos sic ordinabunt, ne ulla vel a Pastoribus vel auditoribus ecclesiarum suarum, de neglecto vel minus recte curato officio Diaconali, querela audiatur. Curabit præterea Templi cuiusque Cantor, ut primo isto sollemnissimum festorum, Nativitatis Christi, Paschatos et Pentecostes die Musica figuralis ab initio ad finem quam commodissime decentissimeque dirigatur, quod si ipse præstare Collega nequiverit, idoneum sibi aliquem Vicarium Musicæ excellentissimum consensu et voluntate Rectoris adsciscat, cujus pro se opera tantum in figurali dirigenda, tum in choralis moderanda, utatur, sed ita ut ipsemet nihilominus Collega Diaconus omnibus concionibus, una cum Vicario suo, omnino intersit.

VII.

Inferiores Hypodidascali, Hebdomadarii, per vices tenentur hora sexta matutina in Templo D. Virginis Psalmodyiam præesse in sacris matutinis post concionem diebus singulis profestis, ut et concionibus meridianis, quibuslibet

diebus festis nec non diebus dominicis omnibus; nisi forte ad paroecias suas visendas interdum digressi fuerint, sed et tum, indicata prius Rectori scholæ professione sua, has partes in certum aliquem Collaboratorem suum devolvent, ne quidquam interea in Templo negligatur.

VIII.

Quolibet die Mercurii Hebdomadarii tres superiores suis cum discipulis per vices comparebunt in Choro D. Virginis, hora sexta matutina, ut cantiones sacras ante et post concionem decenter dirigant, curabuntque, ut, qui suaviori voce gaudent discipuli, in limine chori, finita concione, flexis genibus et complicatis manibus, Litaniam pie modesteque emodulentur.

IX.

Hymni in choro D. Virginis hora 7 antemeridiana et 3 pomeridiana ab Hebdomadariis itidem per vices consuetas decantandi sunt. Interea diligenter observabunt Hebdomadarii, ut discipuli bini quique modeste juncti e Schola in Templum prodeant et absque strepitu chorum ingressi, moribus compositis, complicatis manibus, flexisque sub precum recitatione genibus, deo devote supplicent, finitisque precibus sine tumultu ad scholam regrediantur.

X.

Panem eleemosynarium, finitis sacris pomeridianis et lectione vespertina, Collegæ Hebdomadarii variatis vicibus sic distribuere debent, ut inferior Hebdomadarius 4 prioribus Hebdomadæ diebus, superior tribus posterioribus distribuat, singulorum quotidie discipulorum vel diligentiae vel negligentiae tam in Musicae exercitio quam funebri ministerio ratione accurata habita; neque enim permittendum, ut, qui vel ab exercitatione Musicae vel funebri ministerio se subduxerint inferiorum classium discipuli, eo die vel micam panis auferant.

XI.

Si quæ vel ad suburbanum vel S. S. Trinitatis coemeterium aut Templum deducenda erunt funera, ipso horæ XIImæ puncto prodituri in funus Collegæ comparebunt, interque eos Hebdomadarii omnium classium discipulos, funera illa curaturos, sibi per classium singularum Observatores prius indicatos, evocabunt, quosque cantionibus exequialibus in choro adesse oporteat, ordina-

bunt; si vero Discipulorum hoc in officio vel negligentiam vel petulantiam ad-
 verterint, eandem Rectori Scholæ confestim indicabunt. Cantui vero exequiali
 in Templis ante et post concionem funebrem non intererunt modo, sed et præ-
 erunt ipsimet Collegæ Hebdomadarii, nec solis discipulis hoc tanti momenti ne-
 gotium temere concedent. Est et hoc omnibus in universum Collegis in exe-
 quiis honoratioribus cavendum, ne illorum quisquam ante finitas exequias choro
 aut Templo egrediatur.

XII.

Providendum quoque serio Collegis in universum omnibus erit, ut,
 quotquot Scholæ beneficiis, sive pecunia sive pane sive veste eleemosynaria,
 fruuntur discipuli, in funera prodeant, nec se ab hoc officio vel quacunqve de
 causa impune subducant.

XIII.

Si Collegarum quispiam, vel morbo vel graviori aliquo impeditus negotio,
 funus ipsemet curare nequeat, in alium hanc officii sui curam transferre non li-
 cet, nisi illum, qui, et moribus decentioribus et voce robustiore simul atqve
 svaviore conspicuus, his defungi partibus quam commodissime sciat.

XIV.

Collegarum nemini licitum erit sine Rectoris permissu, Schola vel Tem-
 plo suo neglecto, aut ex urbe proficisci aut publicas lectiones vel prorsus inter-
 mittere vel aliam in horam differre, vel inter lectiones publicas e Classe sua
 exire, nisi, indicata ante Rectori absentiae, moræ vel digressionis suæ causa,
 Rectorem vel Conrectorem Scholæ rogarit providere, ne suam ob absentiam di-
 scipuli negligantur.

XV.

Quicumque Collegarum, edito secundo adeundi Templi signo, diebus ☉
 et ♀ in Schola non comparuerit, suosque discipulos ante tertium editum signum
 non lustraverit, inque negligentiores postea debita severitate non animadverte-
 rit, argenti semunciam pro neglecta tam necessaria officii cura pendat.

XVI.

Cavebunt Collegæ, ne suis in Museis Symposia ulla sive interdiu sive

noctu, ordinem scholasticam minus decentia, instituantur, neve fumo herbæ nicotianæ nimio Musea inficiantur, aut quicquam præsentibus discipulis, honestis auribus oculisque indignum, committatur.

XVII.

Ad Musea et cubilia sua vesperi se mature recipiant Collegæ omnes, atque ad editum excubiarum publicarum signum vespertinum, oclulis, quæ ad plateas ducunt, foribus, domi se suisque in cubilibus propriis noctu contineant singuli; neque enim foris pernoctare sano cuiquam et valido Collegæ concessum esto, cum non vitii modo sed et vitiorum suspitione carere honestissimos quosque Scholæ Collegas oporteat.

Postquam hæc scripta erant, cum, repetito de eadem re colloquio cum Nyerupio nostro, viro ut harum rerum doctissimo, ita ad omnia talia paratissimo, legum ejusmodi exemplum in Manuscriptis Rostgaardianis Bibliothecæ Universitatis servari rescissem, ejusque exscribendi copia facta esset, has leges, ne manca prorsus nostrarum descriptio foret, additamenti loco hic apponere visum est; quoque celebrius est nomen viri, *Petri Septimii*, (vulgo Peder Syv dicti) scholæ Nestvedianæ tunc Rectoris, *) cujus collectaneis inesse reperuntur, eo certius a lectoribus meis appendicis hujus veniam fore exspecto. Sunt vero hæc leges hujusmodi.

E 2

*) Antea, quam ad clavum scholæ Nestvedianæ sedere jussus est, Collega classis quintæ scholæ metropolitanæ fuerat; relicto autem hujus scholæ regendæ gubernaculo, in ecclesia Hellestedensi sacrorum minister fuit.

A p p e n d i x.

Leges, quibus Hypodidascalæ scholæ Nestvedianæ parere tenentur. MDCLVIII.

I.

Hypodidascalorum prima et summa sit cura, ut cum vera pietate mores honestos et vitam probatam conjungant, suisque discipulis pietate et omnis generis virtutibus præeant.

II.

Rectori scholæ debitum obsequium reverenter præsentent, et juxta ejus consilia et monita, sine ulla contumacia aut tergiversatione, officii sui partibus et in templo et in schola fungantur.

III.

Horas constitutas accuratissime observent et potius ante quam post auditam horam in schola compareant. Qui post auditum primum quadrantem venerit, XII solidos, qui prorsus abfuerit, alterum tantum exponet in pauperum sed industriorum discipulorum usum.

IV.

Si quis urgentem absentiae causam habuerit, Rectori id indicet, ut alius interim, qui ipsius munia implere commode possit, substituatur; cæterum ad constitutum tempus omnino redeat.

V.

Officium et studia sibi esse curæ sinant, ideoque etiam, ubi mensam habent, non diutius sedeant.

VI.

Omni conatu in id incumbant, ut disciplina scholastica inviolata conservetur, eandemque ob causam, Rectore et cæteris Collegis interdum e schola justis de causis exeuntibus, maneat unus illorum in schola, qui discipulos in silentio et officio contineat, ut modeste, sine strepitu et clamore in schola maneat et deinde egrediantur.

VII.

Duæ horæ quovis die Musicæ tribuendæ, sed diebus Mercurii et Saturni una tantum. Hebdomadarius autem interea adesse et cum pueris, juxta ordinationem Regiam, Musicam exercere rudesque ejus artis informare tenetur.

VIII.

In introitu templi aut funerum deductione accurate discipulos ab utroque laedere observent, ut bini modeste incedant, ne dissoluto ordine petulantiam aliquam inter eundum exercent.

IX.

Officio suo in omnibus partibus, docendo, corrigendo, cohortando, dehortando et castigando, bona fide satisfacere summopere contendant. Pueros tamen poenas negligentiae et improbitatis commeritos non amarulenter nec crudeliter tractent, sed sine affectibus pro ratione delicti de illis poenas sumant.

X.

Conversentur quoque cum doctis, piis et bonis viris, omnemque discipulorum familiarem consuetudinem fugiant, neque cum illis potare, ludere vel liberius confabulari unquam ausint, ne, ipsi disciplinam scholasticam violantes, se indigne ad hoc officium promotos esse ostendant.

XI.

Quoties habentur preces et conciones in primario urbis templo, omnes, si fieri possit, adsint, atque ita bono pietatis exemplo aliis prae luceant; omnino autem unus illorum compareat, qui non solum discipulos in officio ad modestiam, silentium et pietatem contineat, verum etiam hymnos, vel ipso praesente Rectore, incipiat. Sed, siquidem curator infimae classis videatur ante aliquot annos ad id in Collegarum numerum receptus, ut Rectorem scholae et Collegas reliquos levaret aliqua molestia; quorum etiam non nulla capit praemia, ipse quovis die dominico et festo adesse et cantiones incipere tenetur.

XII.

Summatim potationes, adulteria, scortationes et alia detestabilia vitia imprimis fugiant; honestae vero vitae, pietati, bonae cum Collegis conversationi et discipulorum commodis promovendis enixe operam dent.

XIII.

Qui hasce leges violaverit, nullumque admonitionibus Rectoris relinquens locum, vitam in melius non mutaverit, aut etiam gravius deliquerit, schola excludatur et alius in ejus locum substituatur.

Præter stipendia e funeribus, nuptiis et parochiis, quibus frumentum annuum erat imperatum, ad pauperum discipulorum usus olim redundantia, alia quoque alimenta in natura iis vel quotidie vel quavis hebdomade præbita fuisse constat. Cumque ad pristinum rei scholasticæ statum seculique, hac spectata, ingenium cognoscendum non nihil videatur valere, si de beneficiis, cujuscunque generis fuerint, exploratum habeamus, quibus pauperum olim discipulorum necessitatibus consultum ita ibatur, ut in tenuitate rei familiaris cum schola frequentes uti, tum tantum sacrum haud negligenter curare possent, non, credo, lectores poenitebit, hasce codicis nostri paginas, quæ de his rebus agunt, ipsis veteris libri verbis, et servata quidem antiqua lingvæ vernaculæ orthographia, exscriptas legere.

VII.

Victus gratuitus discipulorum in Communitate, distributio pecuniæ quovis die Saturni, item vestium, calceorum atque indusiorum.

r.

Der vaar för Kjübenhaffns Beleyring af Disciplerne 12 Personer, som hæffede Kongens *Kost* i Communitetet hosf Studenterne, mens ved et Bord for sig sielff, och annammede Oeconomus Communitatis paa Provianthuszet, hvis de schulde spiißes med, som vaar en sær aarlig Genant til Scholen for den Opvartning med Sangen udi Slodtz Kircken, nemblich:

Rug	.	.	.	.	14½ pd. 2½ schp.
Biug	.	.	.	.	22½ pd. 6 schp.
Flesch	.	.	.	.	5 Schp. 4 Lpd.
Sild	.	.	.	.	13 Tönder
Biuggryn	.	.	.	.	3½ Tönde
Erter	.	.	.	.	3¼ Tönde.

Mens, der Beleyringen Anno 1658 paakom, lod Oeconomus Communitatis, Hansf Muule Jörgensön, dennem udvisse aff Klosteret, och maatte Rector Scholæ, M. Jörgen Eileisön, dennem sielff antage, och for Sangen udi Slødtz-kircken och de andre Kircker (i hvilcke de hver Dag imellem 7 och 8 Formiddag och imellem 3 och 4 Effiermiddag vaar paabuden at schulde holdes Chor och Bön) dennem med Kosten forsiune, det hand och effter Beleyringen och Freden giöre maatte, om hand ellers vilde holde Sangen vedlige, inntil Augusti Maanet 1663, da hand, effter lang Sollicitering i saamange Aar och utroeelig stor Besvering, ia och icke mindre Bekostning, hans Höiærværdighed Ercke-bispen sielff nock vitterligt, forhverfet Scholen, isteden for Kosten eller Genaudten, nogle Kongetiender paa Kjöbenhaffns Lehn, nemblig: Balderups, Maalouf, Ledöis, Hersted Östers, Bröndby-Östers- och Bröndby-Vesters Kongetiender, som sig belöber tilsammen 218 Tönder $4\frac{1}{2}$ Scheppe, Scholen hver Tönde anslagen, for 9 mk. danske, hvoraff de siden haffver maat gifvet stor Contribution med Skatt och Princessin Styr, foruden ringe Korn och store Restantzer hoef Bonden, som aff den herom til hans Excellentz Hrr. Cantzeler Peter Reetz och hans Höiærværdighed Ercke-bispen den 5 Octobris 1666 Aar indleverede Specification viidere er at fornemme. Er saa at forvente hvad Raad hertil aff de goede Herrer til Scholens Beste bliffver resolveret.

2.

Noch udbyttedis *Penge* hver Löffverdag Effiermiddag 27 dhl. 1 mk. til fattige Scholebörn udi Scholen offyer alle Lexier aff de Fattiges Oeconomus her udi Byen, hvilcke *Penge* blef ngentlig hver Löffverdag rictig leverede och fölgte Scholen altid, indtil Frederich Hansön Perlesticker Anno 1653 bleff Oeconomus. Da begyndte de meget at manqvere. Och siden Bispens S. Dr. Jespers och Oeconomi David Maahrs Död haffde Scholen hver Aar meget stor Restantze hos Oeconomum Frederich Perlesticker aff disse *Penge*, som viidere aff mit Indlæg for Directeuren den 12 Octobr. 1655 er at erfare.

3.

Noch udi de 4re nederste Lexier udbyttedes, for Beleyringen, *Bröd* hver *Dag* for . . . . . 9 mk.

4.

Noch hver Fierding Aar til samme Scholebörn gaffvis i gammel *Dage* 1 Tönde *Smör*, som aff Forstanderen i Vartou bleff kiöbt och til Scholen leveret

for Sl. Dr. Resenii Senioris Penge hos Vartou bestaaende och Scholen til denne Brug testamenterede.

Mens Anno 1652 den 1 Octobr. bleff effter D. Hans Reesen den Vnges, som da vaar Biscop, hans Anordning giort Forandring med dette Smör, at der i den Sted skulle giffves saa meget mere Bröd, saa at Scholen dereffter bekom Bröd hver Dag hos Bageren for 10 mk. 5 schl. 2 alt., mens om Söndagen for 10 mk. 6 schl., effter den Liqvidation, som aff hans AÆrværdighed Bispen D. Hans Resen den Vnge sielff med Bagerqvinden Alheit Jochim Geverts giort bleff.

NB. Med dette Bröds Levering kom det gandsche i Confusion i Beleyringen, forniedelst Oeconomus Frederich Hanszön ingen Penge til Bageren vilde betale, indtil Rector Scholæ M. Jörgen Eilersön herom forhveffvede Kongl. Befalning til Directeurerne och da omsider erlangede, at der dagligen skulle leveres Bröd til Scholebörnene for 1 Sldhl., men om Söndagen for 2 Sldhl.

5.

Noch udbyttes til Juel *Klæder* til de nödtorfftige och fattige Disciple, hvilcket bliffver indkiöbt och forfærdiget for de Rentepenge, som Scholens Forstandere aarligen indkreffver af Scholens Capitaler, som udstaar paa Rente.

Af Rectore Scholæ giffves altid hver Aar, för Mortens Dag, til Scholeens Forstandere en Fortegnelse paa deris Naffne offver alle Lexier, som disse Klæder behöffver, udi hvilcken Fortegnelse bliffver specificeret, hvor mange aff Disciplerne ofver den heele Schole som behöffver Klæde, och hvem der schall haffve aff det beste slags Klæde, som sig til 2 Sldhl. Alen kand belöpe, aff hvilcket Slags alle i den öfverste Lexie bekommer, och leveres Schræderne til hver Person i den ofverste Lexie $3\frac{1}{2}$ Alen Klæde, Foderbay $1\frac{1}{2}$ Alen, Blaarlæret 1 Alen. De schickeligste Disciple, udi deris Studeringer best forfremmede, och udi Musicen mest erfarne, aff siette og femte Lexie, och saamange aff Discantisterne, som ere færdige at kunde bruges, och siunge deris Parti færdig udi concertierende Music, bekommer och aff det beste slags Klæde hver effter deris Storlighed fraa $3\frac{1}{4}$ indtil $2\frac{1}{2}$ Alen.

De andre af siette, femte och fierde Lexie bekommer af det middelste Slags Klæde Alen til 1 Rxdhl., och faaer Schræderen til hver Person af siette Lexie $3\frac{1}{4}$ Alen, til hver af femte och fierde Lexie 3 Alen Klæde, Foderbay $1\frac{1}{4}$ Alen, Blaarlæret 1 Alen.

Neden fra fjerde Lexie indtil Sincke Lexie, bekommer Disciplerne aff det ringeste Klæde, Alen 1 Sldhl.; Schræderne faaer til hver Person i disse Lexier Klæde 3 Alen, Foderbay 1 Alen, Blaarlæret 1 Alen.

Mens Sinckerne bekommer enten got sterckt och tyckt Bay, Alen til 28 Schl. eller af det ringeste Klæde, som udi de Fattiges Huuss giöres. Schræderne bekommer til hver Person aff Bayet $3\frac{1}{2}$ Alen; men, naar de faae Klædet, faar de til hver Person aff Klædet 3 Alen, hver Alen en halff Rixdhl. beregnet, Bay $\frac{3}{4}$, Blaarlæret $\frac{3}{4}$.

6.

Rector Scholæ gifver och ved Mortensdags Tid om Aaret en Begiering ind til den Borgemester, som de Oxispenge til Schoe og Schiorter forvalter, om Schoe fra 90 til 100 Par, Item paa 30 Schiorter och af dem de 20 eller 24 til voxen Personer, de andre til halvvoxne at laede forferdige. Til viidere kand icke denne Capital strække. Borgemesteren gifver effter denne Rectoris Scholæ Fortegnelse en Ordre til Schoemagernis Oldermænd, om disse Schoe iblant Mesterne at laede forferdige, och Oldermænden igien leverer Rectori en Fortegnelse, hvor mange Schoe hver Mester i Lauget det Aar schal, effter Borgemesters Ordre, giöre; saa gifver Rector Scholæ den, som han bevilger Schoe, en Zeddell til den Schoemager, som schall giöre hannem Schoe det Aar, hoes hvilcken Discipelen laeder sig maale til Schoe, och, naar hand dem bekommet haffver, det paa Zeddelen afschriffver. Endelig för Schoemagerne faar Penge af Borgemester for de forferdige Schoe, gör Rector Scholæ en Revision udi Schoelen effter sine Zeddeler, at fornemme, om de ochsaa alle haffver hoes deris Schoemager faaet sine Schoe, og dereffter qvitterer hand Oldermænden, som med hans Qvittantz gaar til Borgemestern och laeder sig betale.

Ligesaa forholder Rector Scholæ det med Schrederne. Hand deeier iblant alle Schrederne Disciplerne, som faar Klæde, af alle Lexier saaledes, at enhver Schreder faar, saaviit schee kand, ligemange Kledninger af hver Lexie at forferdige, och, naar Scholens Forstandere och de tre Sogne-Prester, som herom Dagen tilforen ved den nederste Hörer schal advares, halver været i Scholen Dagen effter S. Thomæ Dag for Juel, och Forstanderen med Rectore och Sogne-Presterne een hver Discipel, som Klæde-Registeret om fornælder, opregnit haffver, och fornummet, om de deris Kleder rigtig haffver bekommet,

da giffver Rector Scholæ enhver Schreder en Qvittering paa hvormange Klædninger hand haffver forferdiget, och dereffter betaler Forstanderen dem deris Arbeids Lön effter Scholens gammel Taxt.

NB. Anno 1667 den 4de Octobris, der Sl. Peder Pedersöns Raadmands och Scholens Forstanderis Regnskab blef hört, er aff Erchebispen D. Hans Svane och samptilige Curatoribus Scholæ sluttet, at der ingen enten Schiorter eller Schoe mere til Scholen skulle udgifnis, end Scholens Capital dertil deputeret kand sig bedrage, ei heller Klæde mere end til ungefærd 500 Rixdaler sig med Beredningen, Foderbay och Blaalamet kand belöbe, och at der icke skulle bevilges fleere udi Sinchelexien Klæde end ungefærd 50 eller 60 i det høyeste, och effterszom de fleste Sincher befindis ichun at vere Scholen oneri, och, naar de haffve faaet Klæderne, da gemeenligen Scholen igien at forløbe, saa at derfor, för de bekommer Klæde, eller dertil skrifuis, da saa mange, som befindes icke at hafue ingenia, eller at vere uflittige, skulle til Spindehuuset udsendis.

Continet præterea liber noster, ut index supra propositus ostendit, memorabilia non nulla, quæ in patriæ rebus, a scholæ commodis atqve incommodis haud aliena, se Rectore evenisse auctor, ut esset, quod, si talia rursus incidissent, successores sequerentur, litteris mandari voluit. Quibus cum insit æquæ svavis ac vera antiquitatis effigies, quam adeo cum prisca narrationis vetustate intueri atqve cogitare, neminis, harum rerum curiosi, non interfuturum sit, hæc insuper perscribere non dubitavi. Hæc verò pauca de hisce rebus monuisse satis habeo. Primum qui princeps juvenis hic vocatur *Christianus quintus*, erat filius Christiani quarti, qui, quod, absente patre rege, rebus regni sæpius præfuerat, adeoque imperii socius habebatur, a scriptoribus non nullis Christiani quinti nomine donatus est. Annos quadraginta quatuor na-

tus in itinere germanico prope Dresdam nocte inter diem X et XI mensis Junii 1647 obiit, funereque hinc Havniam delato, pompa exsequialis d. octavo Novembris celebrata*) est. Tum quod in vicinia *Curiae* (Raadstuen) ad regias aedes defuncti principis cadaver e navi elatum fuisse pompaque funebris ibidem cæpisse dicitur, cum de sede senatus urbani, anno jam 1605 in foro veteri (Gammeltorv) a Chr. quarto exstructa, cogitari nequeat, quæ hic commemoratur Curia de conclavi regiae arcis consilio forsan publico habendo juriqve dicendo ita videtur accipienda, ut verba auctoris nostri "Raadstuen for Slottet" pro Slottets Raadstue dicta esse putemus. Quod quo nobis persvadeamus audacius, hanc opinionem litteris a Christiano quarto ad Corf. Ulfeldum, præfectum aulae, d. 5 Jan. 1644 datis, in quibus diserte Curiae juri dicendo, quæ in arce regia erat, **) mentio injicitur, confirmari video. Denique quis princeps fuerit, cujus sub numero quarto post coronatum regem Fredericum tertium exsequias in arce factas commemorari legimus, cum annus funestus haud designetur, nesciens rem in medio relinquere debeo.

VIII.

Memorabilia non nulla, quæ se Rectore in patriæ scholæque rebus evenisse G. Hilarius litteris mandari jussit.

I.

Anno 1647 bleff hans Förstelige Naades Printzens *Christiani* 5 høylofflige Ihukommelses Lig hidført, hvor jeg da fick Befalning med den gansche Schole

F 2

*) Vid. Holbergs Danmarks Historie, vol. 2, p. 877 et 881.

**) Vid. Er. Pontoppidani Origines Havnienses 1760. 4. pag. 267. cf. infra pag. 45.

der imod at tage, det och scheede; dog uden Sang, och gich Scholen først i Procelsen, alle togati, fraa den Sted, hand ved *Raadstufven for Slottet* bleff tagen aff Schibet och indtil Slodtz Kirchedörren. Siden i Novembri saramæ Aar stod Begræffvelsen, udi hvis Procels først Disciplerne, omnes togati, 126 Par, ginge, och de bleff alleene udi Kircken indkalte som och der alene forvaltede Sangen offver den Sl. Herris Lig, och vaarede vel i halfanden Time, at Scholen maatte siunge, förend Liget kunde bæres for sin Tungheds Schyld fraa Kirchedörren och op for Alteret. Derfor fik hvercken Discentes eller Docentes noget.

2.

Efterfølgende Aar 1648 scheede hans Kongl. Maytt. Christiani quarti høyloffligst Ihukommelses Ligs Begræffvelse, hvor iligemaade Scholen, 132 Par, alle togati, gjorde Tieneste, och i Kircken Liget ene opvartede med ald den U-mag och u-trolige store Besværinger, som derpaa fölgte, med Sangen, som icke bleff endt för Klocken var 8 om Aftenen. Herfor bekom Rector Jörgen Eilersön en ganske Sörgekledning och Kappe aff fint Klæde med ald Tilbehøring. Scholen forverffvede jeg Jörgen Eilersön derfor 600 Alen Bay och 400 Alen Klæde.

3.

Wdi hans Kongl. Maytts Frederici 3. Croning fik jeg Befaling, at lade med Scholen choraliter siunge Te Deum laudamus. Musiqven paa de Tider dirigerede Vice-Capelmasteren Jacob Öre sielff, och haffde Rector Scholæ intet dermed at bestille.

4.

I det Kongl. *Printzens* Begræffvelse, som scheedte paa Slottet, fick Rector Scholæ Befaling med de 12 Davidicis alleene at opvarte Ligtiænesten. Davidicis forhverffvede jeg hver til en Kledning derfor, men fick sielff intet.

5.

I min Rectoratu indfalt mange dyre Aaringer, saa at der bleff disputeret, at Scholen icke kunde bekomme den sedvanlige 40 Sldhl. ugentlig Almisse. Men Sl. Doctor Jesper Brochmand och D. Hans Reelsen, som da vaare offverste Directörer offver de Fatiges Verck, stod meget paa Scholens Vegne, at den icke alleneste beholt baade Penge och Bröd. Men D. Jesper sielff gaff aarligen til

Scholen 800 Dhl., hvilcke jeg schiffede iblandt 16 Persohner, saa hver aff dem fck 50 Sldhl. aarligen; gaff och Sl. D. Jesper derforuden fraa den dyre Tid begyndte 16 Smaa Kost i sit eget Huus, saalænge den Sl. Mand leffvede.

6.

Anno 1652 indfalt her en streng Blodsott, som vaarede in Julio, Augusto och Septembri, och kunde da in Julio, Augusto och Septembri intet læses i Scholen om Efftermiddagen for Lig, dog de høyeste Lig i den Svaghed vaar en Dag 21, som Scholen betiente.

7.

Anno 1653, der D. Laurids Mortensön vaar bleffven Bisp effter D. Hans Reesen, begyndte de 40 Dhl. Ugepenge, som Scholen aff de Fattiges Fisco vaare deputerede, meget u-rigtig at følge, och haffde jeg ingen Befodring paa de fattige Disciplers Veigne aff da værende Curatoribus. Hvorudoffver jeg nogle Gange, baade mundtlig og schriffelig hoes Sl. Kl. Canceler Christian Thomæsön saavel som hoes Hr. Rigens Hoffinester Jochum Gerstrup supplicerede, derudoffver Curatores bleffve u-taalmodige og formeente mig paa Scholens Veigne ingen Rettighed at haffve til de Penge. Hvorudoffver Frequentzen i Scholen dageligen forminschedes.

8.

Anno 1654 indfalt den gruelige og strenge Pest her i Kiöbenhaffn, udi hvilcken saamange aff Scholen, som enten her i Byen eller andresteder haffde Forældre, forloed Scholen, och begaff sig hiem, och mange kom aldrig igjen; de Fattige bleff alleene tilbage, til hvilcke, efftersom da ichon ringe Beneficier vaar, bevilgede baade jeg sielff och mine Collegæ den 10 Penge aff voris quota Liigpenge, saalenge den svage Tiid vaarede, til Disciplerne, som Ligene betjente, ugentlig at'giffve, och derforuden forskaffede jeg dem, der Pesten ret anfangede, den halfve Deel af Scholens fjerdepartis Liigpenge, blef och giort aff mig en Taxt, hvad enhver Discipel schulle haffve for hver Liig, hand i den svage Tid gick for, och bleff saa af mig Rectore och aff alle Collegis och Classium Observatoribus hver Löffverdag giort Regnschab med Disciplerne, och dem, for hvis Liig de den Uge betient haffde, rictig betalt. Bleff och den Tid aff Scholen döde 246 Discipler smaae och store; de fleste Liig, som den Pestis Tid vaar, hvilcke Scholen betiente, erfares aff Scholens Liig Bog; och

veed jeg iche rettere end det jo vaar een Dag offver Tredsinidzive, hvilcke dog alle vaare bestilte med Scholen fövend Klocken vaar fem om Efftermiddagen.

9.

Anno 1658 indfalt den besverlig och bedröffvelig Kjöbenhaffns Beleyring, der den Svendsche Armeé os baade til Lands och Vands haffde beleyret, hvilcken Beleyring betog Scholen alle Beneficia, baade Kosten i Closteret, Sogne-
ne paa Landet och de ordinaire Ugepenge aff de Fattiges Fisco; thi, der Studenterne maatte ligge paa Voldene och ved Kongens Haffve aff Oeconomio Communitatis spises, bleff Davidici dermed ochsaa af Klosteret udviiste. Och vaar da, udi saadan stor Betrengsel, ingen Middel nögensteds at erlange för Scholen, videre end jeg idelig och altid supplicando, nu til hans Kongl. Maytt. sielff, nu til den da varendes Rigens Hoffmester Hr. Jochum Gerstorph, nu til Rentemester Peter Ritz, nu til Offver Secreteren Erich Krag, undertiden noget til dennem aff Proviand Huuset aff de Vare, som da vaar forhanden, kunde erlange. Imidlertid foruden den store Indquartering, jeg Jörgen Eilersön sielff haffde, och tillige med Professorerne udstaa maatte, endog jeg til den Tid aldrig nogen Professors Indkompst haffde nydt, maatte jeg dog, for Scholens Conservation och Kirche och Ligtienester med Sangen at holde vedlige, sielff forstrecke de fattige Discipler, som da vaar ved Scholen, och betale for dennem baade Huuseleye saa och schaffe dem Penge til Mad, uden jeg vilde Scholen gansche schulle staa öde, hvilcket jeg och den gansche Beleyring och detvende Aar, effter vi haffde faat Fred, maatte continuere. Och gick samme Gang mangett herligt Ingenium aff Desperation fra Scholen til Militien, saa at Scholen siden den Tid aldrig kunde komme til sin forrige Velstand. Jeg sielff Rector saavel som Conrector M. Gregers Christensön miste alt det, vi schulde haffve til Lön, saa jeg fraa Anno 58, 59, 60, 61, 62 fick intet hvercken aff Tjenden paa Möen, ey heller aff Degnetjenden paa Ballerup, Conrector dessligeste fick intet aff sit Vicario eller Sogn, de tre nederste Hörer kunde och i samme Aar aldeless intet aff deris Sogne eller Bönder bekomme, efftersom næsten alle Sogner, som Scholen tilhörde, vaare i Grunde ödelagde, och aff Fienden mesten affbrut. Imidlertid stræbede jeg, hvor jeg kunde, for Disciplerne at holde ved Scholen, sielff forstracte iche alleneste aff de öffverste Lexier til deris Kost och Kammer at betale, men endoch Bageren Penge til Bröd. Och hvor jeg kunde, secunderede jeg Scholen, at den dog iche gansche bleff ruineret, indtil Gud sendte os Fred igien. Hvilcken saa snart vi bekom, effterloed jeg iche

igien at supplicere til alle dennem, der jeg tenckte noget at hielpe kunde, och endeligen ved goede Patroners Hielp först forhverffvede et Privilegium for mig och mine Effterkommere, at jeg och de hereffter icke meere schulde med On-ribus militaribus et civilibus besværes end andre Kirche och Scholetienere. Copien heraff er at læsse hoes de andre Kongebreffve bag i Eogen. Dernest for- liverffvede jeg Kjöbenhaffns Scholes Disciple, som herfra deponerer, et Kongl. Privilegium ved den goede Herre Hr. Cancellers Peter Riitzes Befodring, de dato 9 Julii 1661. Noch en Kongl. Commission de Dato 25 Novembris 1661 til Hr. Cantzeler Peter Redtz, Rigens Marschalch Corbitz, Erchebispen D. Hans Svane, och Præsidenten Hans Nansön, om Forslag at giöre, hvorledes Scholen igien kunde föres paa Foede. Oeconomus Universitatis ville icke Disciplerne igien udi Communitetet til Kost annamme, mens sig besværgede offver, at hand icke til deris Underholdning kunde aff Provianthusset bekomme det, dertil de- puteret var; omsider magede jeg det endelig ved utroelig lang Opvarming och Sollicitering med megen stor Beværing &c., at den Genant af Provianthusset til Scholen bleff omsider i hart Korn anslagen; och derfor i omliggende Sog- ners Kongetiende Scholen assigneret; hvilket ligesom jeg aff Begyndelsen stor- lig gledede mig offver at haffve Scholen til veye bragt, haffver jeg dog siden for Tidernis Vanschelighed befunden Scholen deroffver aarligen at lide Schade, formedelst Böndernes Ruin, som icke nær kunde saae deris Sæd, og derfor Tienderns Affgiffter icke nær bekom mes. Item det, som bekommes, at vere saa vogt och ringe, at Kiöbmændene eller Bryggerne det icke aff Bunden vil annamme, item Renteritaxten paa een Tönde Korn at vere saa höyt anslagen, saa det sielden oplöber til den, hvoraff Scholen aarligen tager Schade.

Effter den Kongl. Commission til de fire goede Herrev om Scholen at be- fodre, bleff jeg befalet sielff at möde i Raadstuen for Slottet, och gjorde jeg da de Forslag, som jeg best forstoed baade for Docentibus och Discentibus at vere tienlige, hvilcke och aff de goede Herrer for raisonnables bleff accepte- rede, mens for Tidernis Vanschelighed och indfaldende andre høyere och vic- terigere Forhindringer kunde jeg derpaa ingen Endelighed erlange.

Och efftersom alting bleff bestickende med Scholens Beneficier baade med Bröd och Penge til de fattige Scholebörn, forh. öffvede jeg atter en Kongl. Be- faling til de Fattiges Directörer herom dato den 30 Maii 1663.

Och som i omliggende atskillige Sogner baade af Milhien och andre antog Gaarde, och ingen Degnetiende deraff vilde giffve, sorverffvede jeg en Befal- ling til Slodtzherren Hr. Rigens Marschalch derom. Endog den ichon enten li- det eller intet fructede, i det de, som Gaardene haffve paa Landet, intet der-

aff giffve til Degnene. Och som jeg icke torde understaae mig hans Kongl. Maytt. ydermere at bemöye, efftersom jeg vel viste, at den goede Herre herom haffde giffvet Befalninger noch, haffver jeg dog icke afflatt med idelig Memorialer Aar fraa Aar at anholde hoes de fire af hans Kongl. Maytts. om Scholens forordnede Commissarier. Mens, som jeg icke kunde verre saa löchelig, at deris Leilighed kunde giffve sig samptlig herom at möde, i hvor tit jeg och hoes dennem derom solliciterede, haffver jeg dennem Scholens daglig Afftagelse og dens Beneficiers aarlig Afgang fraa D. Jeszpers Död schriftlig insinueret, och deraff en Copi en hver aff dennem under min Haand leveret aff dato den 5 Octob. Aar 1666 med rictig Fortegnelse paa alt Scholens Indtegt och Udgift, saa viit Disciplernis Indkomme belanger til samme Tid.

S C H E M A

over

Examinationens Gang ved den offentlige Examen i September 1815
ved Kjöbenhavns Cathedralskole.

Mandagen den 18 Sept.

Formiddag.
9-12 Latin 3die Cl. A.
12-2 — 4de Cl. B.
12-2 Tydsk 3die Cl. A.
Eftermiddag.
4-5 Hebraisk 4de Cl. B.
5-6 Dansk 4de Cl. B.
4-6 Mathematik 3die Cl. A.

Tirsdagen den 19 Sept.

Formiddag.
9-10½ Græsk 4de Cl. B.
10½-11½ Fransk 4de Cl. B.
11½-12 Engelsk 4de Cl. C.
9-10 Dansk 2den Cl. A. α.
10-11½ — 2den Cl. A. β.
Eftermiddag.
4-6 Religion 2den Cl. B.
4-6 Mathematik 3die Cl. B.

Onsdagen den 20 Sept.

Formiddag.
9-12 Græsk 3die Cl. A.
12-2 Fransk 3die Cl. A.
9-10 Tydsk 4de Cl. B.
10-11 — 2den Cl. A. α.
Eftermiddag.
4-6 Græsk 3die Cl. B.
4-6 Dansk 2den Cl. B.

Torsdagen den 21 Sept.

Formiddag.
9-10½ Cicero de officiis 4de Cl. B.
10½-12 Religion 4de Cl. B.
12-2 Latin 1ste Cl. B.
9-11 Mathematik 2den Cl. A. α.
12-2 Mathematik 2den Cl. A. β.
Eftermiddag.
4-6 Religion 3die Cl. B.
4-6 Dansk 1ste Cl. A.

Løvdagen den 23 Sept.

Formiddag.
9-11 Historie 3die Cl. A.
11-12½ Geographie 3die Cl. A.
12½-2 Fransk 2den Cl. B.
9-10½ Mathematik 4de Cl. B.
Eftermiddag.
4-6 Dansk 3die Cl. A.
4-6 Fransk 1ste Cl. A.

Mandagen den 25 Sept.

Formiddag.
9-12 Religion 3die Cl. A.
12-2 Fransk 3die Cl. B.
9-11 Mathematik 2den Cl. B.
Eftermiddag.
4-5 Historie 2den Cl. A. α.
5-6 Geographie 2den Cl. A. α.
4-6 Tydsk 2den Cl. B.

Tirsdagen den 26 Sept.

Formiddag.
9-10½ Religion 2den Cl. A. α.
10½-12 — 2den Cl. A. β.
12-2 Dansk 3die Cl. B.
9-11 Mathematik 1ste Cl. A.
Eftermiddag.
4-5 Historie 2den Cl. A. β.
5-6 Geographie 2den Cl. A. β.
4-6 Naturhistorie 1ste Cl. A.

Onsdagen den 27 Sept.

Formiddag.
9-10½ Latin 2den Cl. A. α.
10½-12 — 2den Cl. A. β.
12-1½ Historie og Geographie 4de Cl. B.
9-11 Mathematik 1ste Cl. B.
Eftermiddag.
4-6 Latin 1ste Cl. A.
4-6 Tydsk 2den Cl. A. β.

Fredagen den 29 Sept.

Formiddag.
9-10½ Historie 3die Cl. B.
10½-12 Geographie 3die Cl. B.
12-1 Græsk 2den Cl. A. α.
1-2 — 2den Cl. A. β.
9-10½ Fransk 2den Cl. A. α.
10½-11½ Fransk 2den Cl. A. β.
Eftermiddag.
4-6 Græsk 2den Cl. B.
4-6 Historie og Geographie 1ste Cl. B.

Løvdagen den 30 Sept.

Formiddag.
9-12 Latin 2den Cl. B.
12-2 Religion 1ste Cl. A.
12-1 Historie 2den Cl. B.
1-2 Geographie 2den Cl. B.
Eftermiddag.
4-6 Historie og Geographie 1ste Cl. A.

Mandagen den 2 Octbr.

Formiddag.
9-11 Latin 3die Cl. B.
11-1 Religion 1ste Cl. B.
Eftermiddag.
4-6 Tydsk 3die Cl. B.
4-6 Dansk 1ste Cl. B.

Stilene udarbejdes
saaledes:

Fredagen den 22 Sept.

Formiddag.
9-12 Latinsk Stil 4de Cl. B.
— — — 3die Cl. A.
— — — 3die Cl. B.
— — — 2den Cl. A. α.
— — — 2den Cl. A. β.
12-2 Tydsk Stil 4de Cl.
Eftermiddag.
4-6 Engelsk Stil 4de Cl.

Torsdagen den 28 Sept.

Formiddag.
9-12 Dansk Stil 4de Cl. B.
— — — 3die Cl. A.
— — — 3die Cl. B.
— — — 2den Cl. A. α.
— — — 2den Cl. A. β.
Eftermiddag.
4-6 Fransk Stil 4de Cl. B.

Tirsdagen den 3 Octbr.

Formiddag.
9-12 Udarbejdelse over Oldsager 4de Cl.
— Udarbejdelse over Oldsager 3die Cl. A.
— Dansk Stil 2den Cl. B.
— — — 1ste Cl. A.

De Candidater, som i Aar dimitteres til Academiøt, ere:

- 1) *Levin Abrahams*, en Søn af Hr. Bogholder Moses Levin Abrahams;
- 2) *Hans Mathias Vælschow*, en Søn af Hr. Christian Vælschow, Brygger her i Staden;
- 3) *Iver Edmund Schow*, en Søn af Hr. Justitsraad Niels Schow, Professor i Archæologien og det græske Sprog ved Kjøbenhavns Universitet;
- 4) *Carl Höföding Muus*, en Søn af Hr. Johannes Jacob Muus, Eier af Raadegaard ved Præstøe;
- 5) *Peter Christian Thomsen*, en Søn af Hr. Grosserer Christian Thomsen, Directeur for Söeqvæsthuset;
- 6) *Andreas Bryndum*, en Søn af Hr. Amtsprovst Andreas Bryndum, Sognepræst for Marvede og Hyllinge Menigheder i Sjælland;
- 7) *Georg Frederich Ursin*, en Stedsøn af Hr. Skibsbygmester Lars Larsen, Dannebrogsmænd og Ridder af Dannebrog;
- 8) *Christian Frederich Petri*, en Søn af afdöde Inspecteur ved Söeqvæsthuset, Johannes Petri;
- 9) *Wilhelm Theodor Lindegaard*, en Søn af Hr. Peter Lindegaard, Gärtner ved Rosenborg Slotshauge og Dannebrogsmænd.